

DE CONVENTIONELE HUWELIJKSVERMOGENSSTELSELS

door

W. DELVA

Gewoon Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent

INLEIDING

1. Het lijkt geen twijfel dat in ons land, naast een primair huwelijksvermogensstelsel met imperatieve draagkracht grotendeels zelfs de openbare orde rakend(1), een secundaire huwelijksvermogensregeling onmisbaar is en echtgenoten zich niet mogen vergenoegen met het primair huwelijksstelsel alleen(2). Dit blijkt duidelijk uit de wettelijke bepaling dat bij gebreke van bijzondere overeenkomsten de regels van het wettelijk stelsel gelding hebben (art. 1390 B.W.), en dat, niettegenstaande andersluidende overeenkomsten, het wettelijk of het bedongen huwelijksvermogensstelsel begint te werken vanaf de voltrekking van het huwelijk (art. 1391 B.W.).

Willen de echtgenoten niet aan het wettelijk stelsel onderworpen zijn dan dienen zij, vóór hun huwelijk, huwelijksvereenkomsten te verlijden bij notariële akte(3) houdende én het statuut van hun goederen tijdens het huwelijk, én de bevoegdheden daaromtrent van elk van de partners, én de verrekening, vereffening en verdeling van de vermogens wanneer het huwelijksstelsel een einde neemt(4).

2. Het wettelijk stelsel — dat naar het oordeel van de wetgever als stelsel nu het best geschikt is om het huwelijk en het gezinsleven van het grootste gedeelte van onze bevolking leefbaar te maken(5), uitgaande van de bedenking dat het als stelsel van gemeen recht bestemd is voor een

(1) DELVA, W., *De algemene principes met betrekking tot het secundair huwelijksvermogensrecht*, nr. 1, 2 en 16 in: *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht*, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer, blz. 309 e.v.).

(2) RENARD, Cl., *Les dispositions générales relatives aux régimes matrimoniaux*, in: *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau - Bruxelles, 1977, 197-198; - RAUCENT, L., *Les modifications au régime légal et les régimes conventionnels*, in: *La réforme des droits et devoirs respectifs des époux et des régimes matrimoniaux*, Jeune Barreau - Bruxelles, 1977, 326.

(3) DELVA, W., *o.c.*, nr. 6 e.v., 28 e.v.

(4) RENARD, Cl., *o.c.*, 198.

(5) *Verslag van de Subcommissie*, Senaat, B.Z. 1974, nr. 683-2, bijlage 58 (dit verslag wordt verder geciteerd: *Verslag Subcommissie*).

meerderheid van gezinnen van wie de echtgenoten bij het aangaan van het huwelijk omzeggens geen eigen goederen bezitten en er tijdens het huwelijk ook geen verwerven tenzij één en ander door schenking, erfenis of testament, doch wier goederen daarentegen vrijwel uitsluitend bestaan uit inkomsten van hun beroep en uit wat zij samen zullen gespaard hebben (6) — is evenwel niet naar maat geknipt voor alle echtgenoten. De wetgever bleef zich daarvan bewust, vermits hij stelt „dat degenen die grotere belangen te verdedigen hebben aangewezen zijn op het maken van een huwelijkscontract, waarin zij dan ofwel een van de bedongen stelsels, ofwel afwijkende overeenkomsten opnemen voor die domeinen waar zulks niet door een bepaling van openbare orde verboden wordt” (7).

Om deze en andere motieven zullen, zoals voorheen(8), huwelijkscontracten worden gesloten; al mag om verscheidene redenen verwacht worden dat het bedingen van huwelijksvereenkomsten zal teruglopen(9), en wel hoofdzakelijk omwille van de sterke impact van het imperatieve primaire huwelijksstelsel, ook ingevolge het invoeren van het nieuwe wettelijk stelsel dat aan gerechtvaardigde verzuchtingen beantwoordt, en niet het minst door de mogelijkheid thans door de wet geboden om tijdens het huwelijk het huwelijksvermogensstelsel te wijzigen.

3. Zoals reeds eerder werd betoogd(10) wordt de aanstaande echtgenoten m.b.t. hun secundaire huwelijksvermogensregeling principieel — de gestelde algemene vereisten en wettelijke beperkingen buiten beschouwing gelaten — een volkomen vrijheid gegund om door middel van een huwelijkscontract hun huwelijksvereenkomsten naar goeddunken te regelen (art. 1387 B.W.). Toch is die vrijheid, in vergelijking met het vroegere huwelijksvermogensrecht, enigzins minder geworden. Waarom?

Vooreerst omdat het primair huwelijksvermogensrecht merkelijk versterkt werd(11), zonder daarbij uit het oog te mogen verliezen dat de artikelen 212-224 B.W. een gans nieuwe conceptie van de echtelijke

(6) *Verslag Hambye*, Senaat, B.Z. 1975-1976, nr. 683-2, 27 (dit verslag wordt verder geciteerd: *Verslag Hambye*).

(7) *Verslag Subcommissie*, 58.

(8) Zie de statistieken: voor 1927 in *R.P.Not.*, 1949, 212-214; voor 1937 in *R.P.Not.*, 1949, 212-214; voor 1947 in *R.P.Not.*, 1948, 332; voor 1952 in *R.P.Not.*, 1954, 188; voor 1957 in *R.W.*, 1957-1958, 1726; voor 1971 in M. Grégoire, *T.V.*, Régimes matrimoniaux, 2e partie (la réforme de 1976), *Formulaire commenté*, in *Répertoire Notarial*, 1977, nr. 1.

(9) DILLEMANS, R., *Huwelijksvermogensrecht*, Antwerpen 1977, 66.

(10) DELVA, W., *o.c.*, nr. 1 e.v., 6 e.v.

(11) RENARD, Cl., *o.c.*, 199.

relatie en van de gezinsverhoudingen doordrukken vervat in principes en bepalingen die de openbare orde raken (12).

Vervolgens omdat de wetgever minder toeschietelijk is dan weleer, vermits het aantal van de door hem uitgewerkte stelsels nu beperkt is tot drie, met name het wettelijk stelsel, de universele gemeenschap en de scheiding van goederen; de andere stelsels van gemeenschap werden opgedoekt; evenals het stelsel met uitsluiting van gemeenschap en het dotaal stelsel, terwijl de door de Subcommissie ontworpen stelsels van deelgenootschap en van de huwelijksgoederen niet in de wet werden opgenomen (13). Hetgeen tot praktische moeilijkheden zal voeren voor die echtgenoten — wellicht niet zeer talrijk — die voor zo'n ander stelsel gewonnen zijn, aangezien zij het stelsel t.a.v. zijn werking tijdens het huwelijk en bij de ontbinding van het stelsel *in extenso* dienen uit te werken in hun huwelijkscontract (art. 1389 B.W.) en dat de praktijk leert dat zulke contracten voor onverhoedse complicaties zorgen die, bij ontstentenis van wettelijke bepalingen die houvast kunnen bieden, tot onverkwikkelijke processen voeren (14).

4. Daarbij komt nog — ongetwijfeld door de greep van het primair huwelijksvermogensrecht op het secundaire huwelijksvermogensstelsel (15) doch insgelijks door de eisen die de economie en de coherente uitbouw van het secundaire huwelijksvermogensregime stellen (16) — dat bij de keuze van een stelsel van gemeenschap de wetgever de echtgenoten verbiedt af te wijken van de regels van het wettelijk stelsel die betrekking hebben op het bestuur over het eigen en het gemeenschappelijk vermogen (zia art. 1451, eerste lid, eerste volzin, B.W., waardoor de art. 1415-1426 B.W. en andere uit het primair en secundair huwelijksvermogensrecht gelding hebben) en van de daarbij aansluitende rechten van de schuldeisers (o.a. de art. 1409 en volg. B.W.) (17).

Het betekent noch min noch meer dat, in een stelsel van gemeenschap, deze regels specifiek-essentieel blijven voor het bedongen gemeenschaps-

(12) RENARD, Cl., *o.c.*, 201; - DEROUAUX, B., *Clauses modificatives du régime légal et autres conventions matrimoniales*, in: *Sept leçons sur la réforme des régimes matrimoniaux*, Univ. Liège - 1977, 161.

(13) DELVA, W., *o.c.*, nr. 7, met verwijzingen.

(14) RENARD, Cl., *o.c.*, 199-200; - DEROUAUX, B., *o.c.*, 181-182.

(15) Zie tekst nr. 3 en voetnoot 11; - DELVA, W., *o.c.*, nr. 16 en 17; - BAETEMAN, G. *Het primair huwelijksstelsel*, in: *Het nieuwe huwelijksvermogensrecht*, Post-Universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer, blz. 151 e.v.).

(16) RAUCENT, L., *o.c.*, 327-329.

(17) *Verslag Hambye*, 56: „La gestion comporte également le pouvoir de s'endetter”; - RAUCENT, L., *o.c.* 334-336; - DEROUAUX, B., *o.c.*, 161-163.

stelsel en dus de openbare orde raken (18) zo de echtgenoten wel degelijk een gemeenschapsstelsel hebben gewild; hetgeen per definitie zo is indien zij een algehele gemeenschap hebben bedongen, doch niet zo hoeft te zijn wanneer zij een ander stelsel hebben uitgewerkt zoals een scheiding van goederen gecombineerd met een gemeenschap of vennootschap van aanwinsten (19).

Het betekent ook nog dat, m.b.t. het bedongen stelsel van gemeenschap, de wetgever enkel vrijheid laat t.a.v. de samenstelling van de vermogens en de verdelingsmodaliteiten.

5. Veel meer nog. De wetgever beklemtoont dat de echtgenoten bij het bedingen van een stelsel van gemeenschap onderworpen blijven „aan de regels van het wettelijk stelsel waarvan hun huwelijkscontract niet afwijkt” (art. 1451, laatste lid, B.W.).

Deze regel heeft ten andere evenzeer gelding wanneer het huwelijkscontract een andere huwelijksvermogensregeling behelst dan een huwelijksvermogensstelsel van gemeenschap (20), tenzij de economie en de coherente uitwerking van het bedongen stelsel er zich tegen verzetten (arg.: art. 1390 en 1451 B.W.).

D.w.z. dat, althans principieel, de regels van het wettelijk stelsel het gemeen recht blijven voor alle gehuwden; dus niet enkel voor hen die zonder bijzondere huwelijksvereenkomsten zijn gehuwd.

HOOFDSTUK 1

MOGELIJKHEDEN

AFDELING 1

EEN ZUIVER OF EEN GEWIJZIGD WETTELIJK STELSEL

I. HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ EEN ZUIVER WETTELIJK STELSEL WORDT BEDONGEN

6. De eventualiteit dat aanstaande echtgenoten een zuiver wettelijk stelsel zouden willen bedingen hoeft zeker niet uitgesloten te worden, want wat

(18) RAUCENT, L., *o.c.*, 334. - In de Code civil was enkel de beheersbevoegdheid van de man m.b.t. de gemeenschap van openbare orde (oude art. 1388 en 1421 B.W.); thans is het zo met de bestuursbevoegdheid van man en vrouw (in die zin: CASMAN, H., en VAN LOOK, M., *Huwelijksvermogensstelsels*, Brussel, 1977, II/1, blz. 3).

(19) RAUCENT, L., *o.c.*, 335 en 353.

(20) Zie verder tekst nr. 43, c.

de wet bij ontstentenis van geldige huwelijksovereenkomsten weliswaar opdringt kunnen zij die het echtelijk partnership aangaan vanzelfsprekend uitdrukkelijk als huwelijksvermogensregeling laten opmaken.

Het kan gebeuren door eenvoudige verwijzing naar het stelsel zoals vervat in de artikelen 1398 tot en met 1450 B.W. (art. 1389 B.W.).

7. Doch, rekening gehouden met de draagwijdte van de artikelen 1399, 1405-4 en 1408, laatste lid, B.W., hebben de aanstaande echtgenoten die een zuiver wettelijk stelsel zouden wensen er toch alle belang bij uitgewerkte huwelijksovereenkomsten te verlijden, vermits dit de meest afdoende wijze van handelen is om op onomstootbare manier tussen elkaar en ten aanzien van derden het bewijs van de eigendom van hun roerende goederen en dat van hun schulden vast te leggen (21).

8. Door het feit dat het bedingen bij huwelijkscontract van een zuiver wettelijk stelsel een vrije keuze vanwege de contractanten impliceert, voert dit natuurlijk tot praktische consequenties die, in het bijzonder in het internationaal privaatrecht, niet van belang ontbloomt zijn (22).

II. HUWELIJSCONTRACT WAARBIJ EEN GEWIJZIGD WETTELIJK STELSEL WORDT BEDONGEN

9. Er moge vooraf op gewezen worden dat voor gewilde wijzigingen die de wetgever zelf in wettelijke bepalingen heeft gevalideerd (zie art. 1451 en volg. B.W.), het de echtgenoten vrij staat ze te bedingen door eenvoudige verwijzing naar de desbetreffende teksten (art. 1389 B.W.); al is dit in de praktijk niet gebruikelijk, vermits deze wijzigingsclausules doorgaans zeer gedetailleerd in het huwelijkscontract worden opgenomen (23).

10. Alle andere wijzigingsbedingen dienen uitgeschreven te zijn, indien het echtgenoten betreft die beiden Belg zijn of van wie tenminste één Belg is (art. 1389 B.W.); met dien verstande dat, waar het in elk geval gaat om een wettelijk stelsel, de specifiek-essentiële karakteristieken van het stelsel gaaf moeten blijven, te weten: het bestaan van een gemeenschappelijk vermogen gescheiden — dus bestaande naast — het eigen vermogen van man en vrouw; de bestuursregeling van die vermogens met de schuldenregeling daaromtrent; en de bijdrage in de huwelijkslasten (24).

(21) WATELET, P., *Le contrat de mariage*, R.Not.B., 1977, 375, vooral 381.

(22) HEYVAERT, A., *Het Belgisch internationaal huwelijksvermogensrecht*, in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (verder in dit nummer).

(23) RAUCENT, L., *o.c.*, 330.

(24) RENARD, Cl., *o.c.*, 202-203.

11. Het betekent m.a.w. dat de aanstaande echtgenoten, die per definitie het wettelijk stelsel willen, geen retouches mogen aanbrengen t.a.v. het bestaan van een, van de eigen vermogens van de echtgenoten gescheiden, massa van gemeenschapsgoederen — d.w.z. een potentieel geheel van actieve en passieve posten — vermits het uitgewerkt stelsel anders zijn karakter van wettelijk stelsel zou verliezen (25). Het sluit eveneens uit dat wijzigingen zouden worden aangebracht op het stuk van de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten of aangaande de wettelijke bepalingen die de rechten van derden veilig stellen (26).

a. *Bedingen m.b.t. de samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen*

12. In het wettelijk stelsel is de massa van de gemeenschapsgoederen minder uitgebreid dan voorheen in het stelsel van de wettelijke gemeenschap zoals door de Code civil geconcipieerd. T.a.v. de samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen is de vroegere gemeenschap van goederen en aanwinsten verengd tot een beperkte gemeenschap van aanwinsten.

Bijgevolg zullen, in de eerste plaats, wijzigingen mogen verwacht worden t.a.v. de tegenwoordige en toekomstige goederen die van de gemeenschap zullen deel uitmaken, en zijn, in de tweede plaats, bedingen denkbaar t.a.v. de inkomsten en aanwinsten.

13. *Een eerste reeks bedingen strekken ertoe het gemeenschappelijk vermogen uit te breiden.* Het betreft bedingen van *inbreng*.

Het staat de aanstaande echtgenoten vrij te bedingen dat tegenwoordige en/of toekomstige, roerende en/of onroerende goederen als bedoeld in artikel 1399 B.W. (— d.w.z. eigen goederen omdat zij op de dag van het aangaan van het huwelijk eigen zijn of tijdens het huwelijk eigen blijven om verkregen te zijn door erfenis, schenking of testament —) geheel of ten dele tot het gemeenschappelijk vermogen zullen behoren (art. 1452, eerste lid, B.W.).

Het is een beding dat doet herinneren aan de „clause d'ameublisement” van vroeger (zie oud art. 1505 en volg. B.W.), toen onroerende goederen gemeenschappelijk konden worden gemaakt door een beding van roerendmaking. Doch, in de lijn van het wegwissen van het nog zeer sterk nawerkend onderscheid tussen onroerend en roerend goed, heeft de wetgever het beding van inbreng een bredere toepassing bezorgd vermits ook

(25) Vergel. RAUCENT, L., *o.c.*, 327-328.

(26) Zie tekst nr. 4, met verwijzingen.

roerende goederen die eigen zijn in het gemeenschappelijk vermogen gebracht kunnen worden. Terminologisch dreigt het begrip „clause d'ameublissement” uitgediend te hebben(27).

Vanzelfsprekend is het in die onderstelling logisch — omwille van de noodzakelijke coherente uitbouw van het huwelijksvermogensstelsel die een correlatie vergt tussen passief en actief („ubi emolumentum ibi onus”)(28) — dat ook de schulden als bedoeld in artikel 1406 B.W. (d.w.z. de eigen schulden die dagtekenen van vóór het huwelijk en de eigen schulden ten laste van erfenissen en giften die de echtgenoten tijdens het huwelijk toevallen) dan ten laste van het gemeenschappelijk vermogen komen, evenwel naar verhouding van de waarde van de gemeenschappelijk geworden goederen ten tijde van hun inbreng vergeleken met de waarde van de gezamenlijke goederen bedoeld in artikel 1399 B.W. (art. 1452, tweede lid, B.W.). Het is alsdan ook logisch dat de rechten van de eigen schuldeisers van één van de echtgenoten hier niet gewijzigd kunnen worden, doch dat zij, overeenkomstig artikel 1410, eerste lid, B.W., hiervoor nog verhaal hebben op het gemeenschappelijk vermogen in zoverre het verrijkt werd door opneming van eigen goederen van de echtgenoot-schuldenaar (art. 1410, eerste lid, B.W.).

De aandacht moge er op getrokken worden dat de goederen vernoemd in artikel 1400 en 1401 B.W. niet het voorwerp van een inbreng mogen zijn: zij blijven eigen, ongeacht t.a. het tijdstip van hun verkrijging(29).

14. Voor het overige moet onderscheid worden gemaakt naargelang het een inbreng betreft door één van de echtgenoten of door beiden, van één of meer bepaalde goederen of van een categorie goederen of van een universaliteit, hetzij in natura hetzij voor de waarde.

Twee hypothesen dienen onder ogen genomen te worden.

Eerste hypothese: er geschiedt inbreng in het gemeenschappelijk vermogen van een of meer bepaalde tegenwoordige en/of toekomstige goederen (art. 1454 en 1455 B.W.). Is voor elk van die goederen in het huwelijkscontract een bedrag vermeld, dan valt elk van die goederen voor het geheel in het gemeenschappelijk vermogen en — anders dan vroeger — ontstaat er geen onverdeeldheid meer tussen het eigen en het gemeenschappelijk vermogen(30); de echtgenoot-inbrenger heeft bij de ontbinding van het stelsel eventueel recht op vergoeding ten bedrage van het verschil tussen

(27) Zie insgelijks DEROUAUX, B., *o.c.*, 165.

(28) RAUCENT, L., *o.c.*, 328.

(29) Vergel. artikel 1453, eerste lid, B.W.; - DEROUAUX, B., *o.c.*, 165.

(30) *Verslag Hambye*, 80.

de waarde van de aldus in het gemeenschappelijk vermogen gevallen goederen ten tijde van de inbreng en de som ten belope waarvan die goederen zijn ingebracht (arg. art. 1454 B.W.).

A fortiori gebeurt dit zo wanneer de inbreng van de aldus gewaardeerde goederen beperkt wordt tot een bepaald bedrag (hetgeen zal gebeuren bij inbreng van een toekomstig goed): ook dan is bij de ontbinding van het stelsel door het gemeenschappelijk vermogen vergoeding verschuldigd ten bedrage van het verschil tussen de waarde van de in het gemeenschappelijk vermogen gevallen goederen ten tijde van de inbreng en de som ten belope waarvan die goederen zijn ingebracht (art. 1454 B.W.). Wat betekent dat de eventuele waardevermeerdering van de ingebrachte goederen slechts het gemeenschappelijk vermogen ten goede komt (31): alleen kan de echtgenoot die bepaalde goederen in het gemeenschappelijk vermogen heeft ingebracht bij de verdeling de nog in natura voorhanden goederen terugnemen, mits ze op zijn aandeel toe te rekenen naar hun waarde ten tijde van de verdeling (art. 1455 B.W.).

Maar is voor die goederen in het huwelijkscontract geen bedrag vermeld, dan is de regeling dat ze zonder meer tot het gemeenschappelijk vermogen moeten gerekend worden en dat de echtgenoot-inbrenger zijn recht op terugneming in natura behoudt mits aanrekening van die goederen op zijn aandeel naar hun waarde ten tijde van de verdeling (art. 1455 B.W.).

Tweede hypothese: er geschiedt inbreng in het gemeenschappelijk vermogen van een of meer niet-bepaalde tegenwoordige en/of toekomstige goederen (art. 1456 B.W.).

Is de inbreng geschied ten belope van een bepaald bedrag dan is de solutie dezelfde als degene die hierboven geschetst werd (eerste hypothese, eerste deel); evenwel zonder recht van terugneming. De wetgever heeft hieromtrent geen regeling uitgewerkt omdat in deze hypothese er feitelijk alleen een verbintenis in hoofde van de echtgenoot-inbrenger bestaat om bij de ontbinding van het stelsel het bedrag in het gemeenschappelijk vermogen te storten (32).

Maar gebeurde de inbreng van de niet-afzonderlijk aangewezen tegenwoordige en/of toekomstige goederen voor een deel doch zonder vermelding van bedrag, dan worden die goederen voor een deel gemeenschappelijk maar blijven eigen voor het overige eigen (33). In dit geval bepaalt de wet dat, tenzij in het huwelijkscontract anders is bedongen, de echtgenoot die een deel van zijn niet-afzonderlijk aangewezen tegenwoordige en/of

(31) *Verslag Hambye*, 80.

(32) *Verslag Hambye*, 80.

(33) DEROUAUX, B., *o.c.*, 166.

toekomstige goederen in het gemeenschappelijk vermogen brengt, over die goederen de bestuursbevoegdheden behoudt die artikel 1425 B.W. hem toekent (d. w. z. alsof het om eigen goederen ging) (art. 1456 B.W.). Het is natuurlijk begrijpelijk dat bij huwelijkscontract een andere bestuursregeling wordt bedongen — nl. de bestuursregeling t.a.v. gemeenschappelijk vermogen — indien de ingebrachte goederen maar voor een klein deel eigen blijven (34).

15. Wordt naar aanleiding van de inbreng in het gemeenschappelijk vermogen bedongen dat het door de ene echtgenoot ingebrachte aan de langstlevende medeëchtgenoot zal toevallen (bij wijze van vooruitmaking of van beding van ongelijke verdeling of van verblijving), dat wordt dit ten belope van de helft als schenking beschouwd (art. 1458 en 1464 B.W.).

16. Niets verhindert de aanstaande echtgenoten te bedingen dat zij de inbreng verrichten mits vergoeding bij de vereffening van hun stelsel; alhoewel niet uitdrukkelijk bij de wet geregeld, laat artikel 1454 B.W. dit besluit toe (35). Het groot voordeel van dergelijk beding valt onmiddellijk op m.b.t. de goederen die door het gebruik of na verloop van tijd deprecieëren, of waaromtrent bij gebreke van deugdelijk bewijs niet meer kan aangetoond worden dat zij eigen zijn.

17. Het ligt voor de hand dat de aanstaande echtgenoten bij beding van hun huwelijkscontract insgelijks het gemeenschappelijk passief zouden mogen uitbreiden; b.v. mogen overeenkomen dat de delictuele schulden van de echtgenoten ten laste zullen zijn van het gemeenschappelijk vermogen (36).

18. *Een tweede reeks bedingen strekken ertoe het gemeenschappelijk vermogen te verkleinen.*

De vroegere bedingen van uitsluiting van gemeenschap (zie b.v. de oude art. 1497, 2° en 1500, eerste lid, B.W.) hebben feitelijk iedere betekenis verloren gezien de structuur van het wettelijk stelsel, in hetwelk praktisch alle roerende en onroerende goederen van de echtgenoten eigen blijven en het gemeenschappelijk vermogen zich feitelijk laat herleiden tot inkomsten allerhande en tot de goederen waarvan niet kan bewezen worden dat ze eigen zijn aan een van de echtgenoten (art. 1405 B.W.). Dezelfde

(34) *Verslag Hambye*, 81.

(35) DEROUAUX, B., *o.c.*, 167.

(36) RAUCENT, L., zonder er evenwel de geldigheid van te betwisten, meent dat dergelijk beding tot de „science-fiction” behoort.

bedenking mag trouwens aangevoerd worden m.b.t. te bedingen die het gemeenschappelijk passief zochten te beperken (zie b.v. de oude art. 1510-1513 B.W. m.b.t. de scheiding van schulden), vermits in het wettelijk stelsel het regime van de scheiding van schulden ingebouwd zit (zie art. 1406 en de art. 1409-1410 B.W.)(37).

19. Het is evenwel best denkbaar dat de echtgenoten sommige (in de zin van een categorie) van hun inkomsten uit het gemeenschappelijk vermogen zouden willen sluiten, om ze het karakter van eigen goed te bezorgen waarmee ze bij wege van belegging of wederbelegging eigen aanwinsten zouden kunnen verwerven (zie art. 1400-5 en 1402 B.W.). Wat onder het oude recht goed mogelijk was voor echtgenoten gehuwd onder het stelsel van gemeenschap van goederen (38), blijft ook nu mogelijk (39), spijs de mening geuit door de Subcommissie van de Senaat (40) en door verslaggever Hambye in zijn rapport namens de Commissie voor Justitie van de Senaat (41). In dit geval wordt bij het wettelijk stelsel dat de echtgenoten willen een stuk zuivere scheiding van goederen gevoegd, welke combinatie denkbaar is (42) zonder dat men onmiddellijk hoeft te denken aan het ontstaan van een scheiding van goederen of aan een scheiding van goederen met gemeenschap of vennootschap van aanwinsten, al kan dit natuurlijk de wil van de echtgenoten zijn geweest (43).

Het belang van de constatacie is dat principieel de artikelen 1398-1450 B.W. toepassing krijgen (art. : art. 1390 B.W.) terwijl dit in geval van scheiding van goederen of scheiding van goederen met gemeenschap of vennootschap van aanwinsten alleen zo is wanneer de economie van het bedongen stelsel zich er niet tegen verzet (arg. : art. 1390 en 1451 B.W.)(44).

20. Wat me niet geldig voorkomt is het beding waardoor het genot van één bepaald goed voor één van de echtgenoten zou worden gereser-

(37) DEROUAUX, B., *o.c.*, 164.

(38) DE PAGE, X., nr. 236, 1098, 1361 e.v.; - RENAULT, J., *Droit patrimonial de la famille*, I, Régimes matrimoniaux, Bruxelles - 1971, nr. 536, 731, 832 en 943.

(39) DEROUAUX, B., *o.c.*, 172; - RENARD, Cl., *o.c.*, 203.

(40) *Verslag Subcommissie*, 261.

(41) *Verslag Hambye*, 78.

(42) DEROUAUX, B., *o.c.* 172 en voetnoot 23; - zie ook DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, Tongeren - 1952, 21-22.

(43) Zie echter RENARD, Cl., *o.c.*, 203, en RAUCENT, L., *o.c.*, 332.

(44) Zie verder tekst nr. 43, c; - RAUCENT, L., *o.c.*, 333 en 353.

veerd (45), omdat dergelijk beding in strijd zou zijn met de eis van een coherent-uitgebouwd huwelijksvermogensstelsel (46).

Wat zeker in strijd is met de economie van het wettelijk stelsel is het beding dat enkel de gebeurlijk gerealiseerde besparingen op de inkomsten van de beide echtgenoten in het gemeenschappelijk vermogen doet vallen, want dan gaat het in wezen — wat de partijen ook mochten verklaard hebben — om een scheiding van goederen gecombineerd met een gemeenschap of vennootschap van aanwinsten en gelden principieel de regels die de economie van het stelsel van scheiding van goederen beheersen en slechts alleen die van het wettelijk stelsel voor zover ze de gecombineerde gemeenschap betreffen zonder de economie van het stelsel te mogen ontkrachten (47).

Het zelfde kan worden gezegd van een beding dat alle inkomsten uitsluit en het gemeenschappelijk vermogen van de echtgenoten zou beperken tot de aanwinsten alleen (48).

21. In al de vorige varianten is het zo dat er nog inkomsten (of besparingen op de inkomsten) zijn die tot het gemeenschappelijk vermogen behoren en dat de hiermee verkregen aanwinsten in de regel insgelijks in het gemeenschappelijk vermogen vallen, al zegt de wet het niet uitdrukkelijk (49). Quid wanneer nu bedongen zou worden dat geen enkele inkomst en *a fortiori* geen enkel aanwinst in het gemeenschappelijk vermogen zou terecht komen? In deze onderstelling wordt de economie van het wettelijk stelsel ongedaan gemaakt, doordat het gemeenschappelijk vermogen elke betekenis ontzegd wordt, en heeft men in werkelijkheid een zuivere scheiding van goederen beoogd (50).

Niets belet evenwel bij wijze van huwelijksovereenkomst te bedingen dat een bepaalde aanwinst eigen zou blijven. Het is b.v. het geval met de „clause d'annexe de propre” (51), die het enorme voordeel biedt de bepalingen van artikel 1400, 1 en 2 B.W. met betrekking tot de notie „toebehoren” te preciseren, het behoud van economische entiteiten mogelijk maakt (b.v. landbouwexploitatie, handelszaak, cliënteel), toelaat dat een echtgenoot-eigenaar aanpalende erven zou naasten, en een oplossing biedt voor de vele problemen die kunnen ontstaan in geval van

(45) ANDERS: RENARD, Cl., o.c., 203-204.

(46) Zie tekst nr. 4; - RAUCENT, L., o.c., 328.

(47) Zie verder tekst nr. 43, c; - RAUCENT, L., o.c., 332-333.

(48) RENARD, Cl., o.c., 203; - RAUCENT, L., o.c., 333.

(49) RENARD, Cl., o.c., 203.

(50) RENARD, Cl., o.c., 203.

(51) DEROUAUX, B., o.c., 171; - WATELET, P., o.c., 382-383.

aanwas bij roerend goed (b.v. maatschappelijke aandelen verkregen door een echtgenoot in een vennootschap waarin hij reeds aandeelhouder is) (52).

22. Zouden de aanstaande echtgenoten ook het gemeenschappelijk passief mogen inkrimpen?

T.a.v. de *obligatio* zeker niet, vermits de gehoudenheid jegens derden schuldeisers rechtstreeks aansluit bij de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten en dat de hieromtrent in het wettelijk stelsel uitgewerkte bestuursregeling, met de schuldenregeling die er onafscheidelijk bij hoort, de openbare orde raakt (53). Bedingen dat, waar alle inkomsten in het gemeenschappelijk vermogen komen, de schulden andere dan deze wegens lasten van het huwelijk eigen zullen blijven is derhalve strijdig met de imperatieve bepalingen van de artikelen 1408, 1410 en volg. B.W. (54).

Maar hoe zit het t.a.v. de *contributio*? Hier lijkt het zeker gerechtvaardigd bedingen te maken die het — actueel of toekomstig — passief van het gemeenschappelijk vermogen beperken, want als de echtgenoten overeenkomen dat bepaalde aanwinsten eigen zullen blijven moet, omwille van de coherente uitwerking van het huwelijksvermogensstelsel, ook aangenomen worden dat de ermee gepaard gaande schulden tussen partijen, hun erfgenamen of rechtverkrijgenden, eigen zouden zijn; uitgezonderd evenwel wanneer het schulden betreft die bij de bestuursregeling aansluiten, vermits hiervan niet mag worden afgeweken aangezien die bepalingen de openbare orde raken (55).

b. Bedingen m.b.t. de beheersbevoegdheden

23. Reeds herhaaldelijk werd er op gewezen dat de bepalingen van het wettelijk stelsel die de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten t.a.v. de eigen en van de gemeenschappelijke goederen vastleggen, de openbare orde raken (verg. art. 1451 B.W.) (56). Het houdt verband én met de nieuwe visie op het huwelijk, én met de conceptie van het wettelijk stelsel, én met het daarbij aansluitend broos evenwicht tussen de drie types van bestuur zoals door de wetgever uitgebalnceerd (57).

(52) DEROUAUX, B., *o.c.*, 171; - RAUCENT, L., *o.c.*, 332.

(53) Zie tekst nrs. 4, 10 en 11.

(54) RAUCENT, L., *o.c.*, 333-334.

(55) Zie tekst nr. 4, 10 en 11.

(56) Zie tekst nr. 4, 10, 11, 22; - *Verslag Subcommissie*, 268; - *Verslag Hambye*, 78.

(57) RENARD, Cl., *o.c.*, 203; - RAUCENT, L., *o.c.*, 336.

c. *Bedingen m.b.t.m de ontbinding van het stelsel*

24. De echtgenoten mogen geen bedingen maken die zouden afwijken van de wettelijke bepalingen op het stuk van de ontbinding van het wettelijk stelsel.

Evenmin als het hun geoorloofd is voor de gelding van hun huwelijksvermogensregeling een voorwaarde of een termijn te bedingen, mogen ze niet overeenkomen dat hun huwelijksvermogensregeling onveranderbaar zal zijn (58). Zij kunnen geen optierecht meer bedingen voor de langstlevende echtgenote, noch zo'n recht toekennen aan de langstlevende man (T9).

d. *Bedingen m.b.t. de vereffening-verdeling*

25. In de eerste plaats moet hier gedacht worden aan het beding van vooruitmaking (*préciput*). Echtgenoten kunnen immers overeenkomen dat de langstlevende of een hunner indien hij het langst leeft, het recht zal hebben om vóór de verdeling vooraf te nemen uit het gemeenschappelijk vermogen hetzij een bepaalde geldsom, hetzij bepaalde goederen in natura, hetzij een hoeveelheid of een percentage van een bepaalde categorie van goederen (art. 1457 B.W.).

Dit beding doet sterk herinneren aan het oud artikel 1515 B.W., doch thans met gelijkstelling van de beide echtgenoten en met wegwerking van het optierecht voor de vrouw (60).

De opsomming in artikel 1457 B.W. is niet limitatief (61).

Zoals voorheen is de vooruitmaking een huwelijksvereenkomst en geen schenking (zie art. 1458, eerste lid, B.W.) (62). Doch zij wordt wel als een schenking beschouwd ten belope van de helft, indien zij tegenwoordige of toekomstige goederen tot voorwerp heeft die de vooroverleden echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen heeft gebracht door een uitdrukkelijk beding in het huwelijkscontract (art. 1458, tweede lid B.W.). D.w.z. dat de regels van de schenking geen toepassing vinden t.a.v. het voordeel dat een van de echtgenoten verkrijgt door meer uit het gemeenschappelijk vermogen te halen dan de andere, doch wel wanneer die echtgenoot wordt bevoordeeld met goederen die wettelijk niet tot de gemeenschap behoren maar toch in het gemeenschappelijk vermogen werden opgenomen inge-

(58) RAUCENT, L., *o.c.*, 336.

(59) RAUCENT, L., *o.c.*, 336.

(60) TRAEST, G., CASMAN, H. en BOUCKAERT, F., *Het nieuw huwelijksvermogensrecht*, (de wet van 14 juli 1976), *T.P.R.*, 1976, 959, nr. 160.

(61) *Verslag Hambye*, 81.

(62) BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., *Overzicht van rechtspraak (1961-1971), Huwelijksvermogensrecht*, *T.P.R.*, 1972, 558, nr. 225.

volge een uitdrukkelijk beding en die dus afkomstig zijn van de andere echtgenoot die alzo vermoed wordt een verdoken schenking te hebben gedaan (63).

Doch de bedongen vooruitmaking wordt niet uitgekeerd indien het stelsel ontbonden wordt door echtscheiding of door scheiding van tafel en bed (art. 1459, eerste lid, B.W.) zoals alle overlevingsrechten dan t.a. wegvallen. Wordt het stelsel integendeel ontbonden door scheiding van goederen dan heeft dit geen dadelijke uitkering van het vooruitgemaakte ten gevolge: de echtgenoten, of de echtgenoot in wiens voordeel is bedongen, behouden hun rechten voor het geval van overleving (art. 1459, tweede lid, aanhef B.W.). Is de vooruitmaking bedongen in het voordeel van één enkele der echtgenoten, altijd mits overleving, dan kan deze bij de voorlopige verdeling na scheiding van goederen van de andere echtgenoot een zekerheidsstelling eisen tot waarborg van zijn rechten (art. 1459, tweede lid, *in*

Schuldeisers die verhaal hebben op de gemeenschappelijke goederen kunnen altijd de vooruitgemaakte goederen aanspreken en ze dus in beslag nemen (art. 1460, eerste lid, B.W.), vermits die goederen deel uitmaken van hun onderpand (64).

Doch waren de in de vooruitmaking begrepen goederen bepaald, zodat de vooruitmaking in natura mocht geschieden, en werden die goederen in beslag genomen door schuldeisers van de gemeenschappelijke goederen, dan heeft de begunstigde echtgenoot recht van verhaal op de rest van het gemeenschappelijk vermogen (art. 1460, eerste lid, *in fine*, B.W.). Dit verhaal is insgelijks mogelijk in geval van vervreemding door een van de echtgenoten van een goed dat in natura vooruitgemaakt is (art. 1460, tweede lid, B.W.), waarmee een interpretatie van de rechtsleer beaamd wordt (65).

26. Voorts kan gedacht worden aan bedingen die afwijken van de regels van de gelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen.

Zoals vroeger kunnen de echtgenoten overeenkomen dat de langstlevende, of een van hen die het langst leeft, bij de verdeling een ander deel dan de helft, jazelfs het gehele gemeenschappelijke vermogen, zal ontvangen (art. 1461 B.W.).

Het zijn overlevingsrechten, al is het zo dat de langstlevende echtgenoot niet noodzakelijk de begunstigde is, vermits hij ook een kleiner deel dan

(63) *Verslag Subcommissie*, 264.

(64) *Verslag Hambye*, 84.

(65) RENAULD, J., *o.c.*, nr. 1490; - DE PAGE, X, blz. 1217.

de helft kan toebedeeld krijgen(66). Bijgevolg geldt de regeling niet indien het stelsel door een andere oorzaak dan het overlijden ontbonden wordt: in dit geval krijgt artikel 1429 B.W. toepassingkZJU).

Alleen heeft de wetgever gemeend dat het niet aangewezen was in de wet een bepaling op te nemen tot regeling van het beding dat aan een van de echtgenoten, als enig deel in het gemeenschappelijk vermogen, een bepaalde geldsom toekent. De wetgever acht zo'n beding in deze tijd van monetaire onzekerheid gevaarlijk voor de echtgenoot die er het voordeel dient van te genieten; het beding mag in een huwelijkscontract opgenomen worden, zeker, doch het verdient geen aanmoediging door een of andere specifieke wettekst(68). Nochtans zou dergelijk beding aangevuld door een indexeringsclausule het overwegen waard zijn en beslist als bijkomend voordeel in een huwelijkscontract kunnen opgenomen worden. Ook nu worden het beding van ongelijke verdeling en het beding van verblijven van het gehele gemeenschappelijk vermogen niet als schenkingen beschouwd maar als huwelijksvoordelen (art. 1464, eerste lid, B.W.). Voorheen was dit reeds zo, onder voorbehoud evenwel van de rechten van de erfgenamen van de eerstoverledene om de inbrengsten en kapitalen terug te nemen die langs hun rechtsvoorganger in de gemeenschap waren gevallen (zie oud art. 1525 B.W.). Dit voorbehoud werd nu niet gehandhaaft, uitgaande van de redenering dat de rechtsvoorganger deze inbrengsten en kapitalen in het gemeenschappelijk vermogen heeft willen laten vallen(69). Toch worden dergelijke bedingen wel als schenkingen aangezien voor het aandeel boven de helft dat aan de langstlevende echtgenoot wordt toegewezen in de waarde, op de dag van de verdeling, van de tegenwoordige en/of toekomstige goederen die de vooroverleden echtgenoot in het gemeenschappelijk vermogen heeft gebracht door een uitdrukkelijk beding in het huwelijkscontract (art. 1464, tweede lid, B.W.)(70).

De verhaalsrechten van de schuldeisers worden ook nu niet aangetast door de bedingen van ongelijke verdeling en van „langst leeft al heeft”, want de echtgenoten die bij de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen ongelijke aandelen verkrijgen zijn tot betaling van de gemeenschappelijke schulden gehouden naar evenredigheid van hun aandeel in de baten, onverminderd de toepassing van artikel 1440 B.W. dat de beide echtgenoten voor het geheel aansprakelijk stelt voor alle gemeenschappelijke

(66) *Verslag Hambye*, 85.

(67) WATELET, P., *o.c.*, 389.

(68) *Verslag Hambye*, 85.

(69) *Verslag Hambye*, 86.

(70) Vergelijk ook art. 1458 B.W.

schulden die na de verdeling nog onbetaald zijn (art. 1462 B.W.z. Voorheen gold het oud artikel 1521 B.W. dat in een proportionele verdeling van het passief voorzag én jegens derden én tussen echtgenoten. Is het nu zo dat een echtgenoot na de verdeling een gemeenschappelijke schuld betaalt boven het aandeel dat hij dragen moet, dan kan die echtgenoot het meerdere op de andere echtgenoot verhalen, tenzij de akte van verdeling anders bepaalt (art. 1463 B.W.); voorheen hield het oud artikel 1521 B.W. zo'n beding voor nietig. Alleen stelt zich nu de kwestie van de schenking voor het aandeel boven de helft.

Voor het overige dient aandacht geschonken te worden aan artikel 14Y5 B.W. wat betreft bedingen van ongelijke verdeling die het beschikbaar gedeelte te boven gaan indien er kinderen uit een vroeger huwelijk zijn: deze bedingen blijven zonder gevolg t.a.v. hetgeen meer vermaakt werd. Wordt evenwel niet als een voordeel beschouwd waardoor de kinderen uit een vroeger huwelijk benadeeld worden: de gelijke verdeling van wat is overgespaard van de wederzijdse inkomsten van de echtgenoten al zijn die inkomsten ongelijk.

27. Zouden andere wijzigingsclausules denkbaar zijn? Ongetwijfeld. B.v. een beding van voorafneming van een gemeenschapsgoed tegen schattingsprijs; echter niet wanneer het om een eigen goed zou gaan want dan betreft het een beding over een niet-opengevallen nalatenschap (71).

Een beding van terugneming in geval van afstand van de gemeenschap, zoals geregeld bij het oud artikel 1514 B.W., is uitgesloten ingevolge de economie van het wettelijk stelsel dat iedere afstand van de gemeenschap uitsluit (72).

Lijkt me om dezelfde reden — nl. de economie van het stelsel — niet geldig, het beding dat geen rekening van de verschuldigde vergoedingen zal worden opgemaakt (73).

Doch wat me omgekeerd wel geoorloofd voorkomt is een beding dat de regels voor de berekening van de vergoedingen vastlegt, b.v. door inlating van een indexeringsclausule of door uitsluiting van herwaarderingsmodaliteiten (74).

(71) DEROUAUX, B., *o.c.*, 176; - voor de problematiek zie BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., *o.c.*, 558-560, nr. 227-230; - WATELET, P., *o.c.*, 388 en verwijzingen.

(72) CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *o.c.*, II/1, blz. 4.

(73) In dezelfde zin: RAUCENT, L., *o.c.*, 337 - *Anders*: HAMBYE, J., T. V, *Régimes matrimoniaux*, 2e partie (la réforme de 1976), in: Répertoire Notarial, 1977, nr. 245; - GREGOIRE, M., *o.c.*, nr. 108, model 54; - WATELET, P., *Le régime légal - Quelques questions au sujet de la liquidation et de partage*, in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (eveneens in dit nummer).

(74) RAUCENT, L., *o.c.*, 337; - GREGOIRE, M., *o.c.*, nr. 109-110, model 55.

EEN HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL
OP BASIS VAN GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN

I. — ALGEMENE BESCHOUWINGEN

28. Zoals boven werd uiteengezet biedt de wetgever de echtgenoten nog steeds de mogelijkheid om, bij huwelijkscontract, een huwelijksvermogensregeling op basis van gemeenschap van goederen uit te werken (75).

In dergelijk, uit te werken, huwelijksvermogensstelsel zijn er weer, ten minste potentieel, drie van elkaar gescheiden vermogens, doch nu met een andere samenstelling qua actief en passief dan in het wettelijk stelsel; zijn de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten deze van het wettelijk stelsel; zijn de rechten van de schuldeisers, in aansluiting bij de bestuursbevoegdheden van de echtgenoten, deze van het wettelijk stelsel; dragen de echtgenoten bij in de huwelijkslasten overeenkomstig de wet zoals onder het wettelijk stelsel...

Dat het om een gelaarveerd wettelijk stelsel gaat laat weinig twijfel, vermits de wetgever:

1. in hetzelfde artikel 1451 B.W. bepalingen geeft die gelden én voor een bedongen stelsel van gemeenschap van goederen én voor het wettelijk stelsel;
2. het in dat artikel 1451 B.W. alleen heeft over wijzigingsbedingen die slaan op de samenstelling van de vermogens en op de verdelingsmodaliteiten;
3. in fine van dat artikel 1451 B.W. vermeldt dat de echtgenoten voor alles waarvan hun huwelijkscontract niet afwijkt onderworpen blijven aan de regels van het wettelijk stelsel;
4. in artikel 1453 B.W. m.b.t. de algehele gemeenschap enkel en alleen zinspeelt op de totale inbreng in het gemeenschappelijk vermogen.

De conclusie dringt zich bijgevolg op dat wel zou kunnen gedacht worden aan een algehele gemeenschap van goederen die, behalve wat betreft de samenstelling van de vermogens, een wettelijk stelsel is (zie art. 1453 B.W.), doch dat een gemeenschap tot de aanwinsten beperkt (zoals voorheen geregeld bij de oude artikelen 1498 en 1499 B.W.) weinig zin heeft (76) tenzij in combinaties met scheiding van goederen (77). En in elk

(75) Zie tekst nr. 2-5.

(76) CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *o.c.*, II/1 blz. 3, wijzen er op dat het nieuw wettelijk stelsel, wat de samenstelling van de vermogens betreft, grotendeels beantwoordt aan wat men met een gemeenschap van aanwinsten beoogde.

(77) RENARD, Cl., *o.c.*, 208.

geval kan mutatis mutandis verwezen worden naar al hetgeen werd be-
toogd m.b.t. het huwelijkscontract waarbij een gewijzigd wettelijk stelsel
werd bedongen (78).

II. — HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ EEN ALGHEELE GEMEENSCHAP VAN GOEDEREN WORDT BEDONGEN

29. Een universele gemeenschap van goederen komt tot stand, wanneer
de echtgenoten overeenkomen om al hun tegenwoordige en toekomstige,
roerende en onroerende goederen in het gemeenschappelijk vermogen in
te brengen (art. 1453, eerste lid, aanhef, B.W.); zij het evenwel met
uitzondering van die goederen welke van persoonlijke aard zijn (zie art.
1401, 1°, B.W.) en van de rechten die uitsluitend aan de persoon verbon-
den zijn (zie art. 1401, 2°, 3° en 4° B.W.) (art. 1453, eerste lid *in fine*
B.W.), die, spijs afwijkend huwelijksbeding, eigen blijven (79).

Meer hoeft niet bedongen te worden (arg.: art. 1389, *in fine*, B.W.).

Maar zoals vroeger kunnen de aanstaande echtgenoten overeenkomen dat
bepaalde goederen eigen zullen blijven en is het niet uitgesloten dat derden
schenkingen doen onder het beding dat het geschonkene eigen goed blijft
van de begiftigde echtgenoot.

30. Ook in het stelsel van algehele gemeenschap van goederen — al
blijven de rechten die uitsluitend aan de persoon verbonden zijn eigen —
vallen de opbrengsten van die rechten in de gemeenschap wanneer ze als
inkomsten kunnen worden beschouwd (80).

31. Begrijpelijkerwijze is de algehele gemeenschap gehouden tot al de
schulden (art. 1453, tweede lid, B.W.), zowel t.a.v. derden als in de
verhoudingen tussen echtgenoten; zo wordt gesteld (81). Maar is dit wel
zo?

Me dunkt dat, indien principieel alle schulden door de algehele ge-
meenschap dienen gedragen te worden, hierop uitzondering maken de
schulden die vermeld zijn en artikel 1407 B.W. (82), en die van artikel
1414, 1-4 B.W. (83). Waarom? Omdat artikel 1452, tweede lid, B.W.,

(78) Zie tekst nr. 9-27.

(79) DEROUAUX, B., *o.c.*, 169; - RAUCENT, L., *o.c.*, 340; - WATELET, P., *o.c.*, *R.Not.B.*, 1977, 375,
vooral 390.

(80) *Verslag Hambye*, 80.

(81) TRAESE, G., CASMAN, H. en BOUCKAERT, F., *o.c.*, 958, nr. 159.

(82) DEROUAUX, B., *o.c.*, 170; - RAUCENT, L., *o.c.*, 341.

(83) RAUCENT, L., *o.c.*, 341.

dat het passief regelt in geval van inbreng in het gemeenschappelijk vermogen, enkel de schulden beoogt vernoemd in artikel 1406 (d.w.z. de tegenwoordige en toekomstige schulden), en dat een universele gemeenschap tenslotte niets anders is dan een algehele inbreng zijnde dus een bijzondere toepassing van artikel 1452 B.W. (84). Bovendien eist de bijzondere aard van de andere schulden de bescherming van de medeëchtgenoot, die door het niet-functioneel en niet-doelgericht handelen van de andere echtgenoot grof onrecht zou worden aangedaan (85).

Aan de andere kant mag niet uit het oog verloren worden dat, waar artikel 1452 B.W. blijkbaar alleen de bijdrage tussen de echtgenoten regelt, de obligatio ook thans geregeld wordt zoals in geval van inbreng; dat dus niet kunnen geschaad worden de rechten van de schuldeisers die eerst de inkomsten van hun schuldenaar kunnen in beslag nemen (art. 1409 B.W.) en bovendien ook de gemeenschap (art. 1410 B.W.) (86).

AFDELING 3

EEN HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL OP BASIS VAN SCHEIDING VAN GOEDEREN

32. Echtgenoten die willen huwen met een zuivere scheiding van goederen behoeven in hun huwelijkscontract enkel te verwijzen naar het stelsel dat door de wet is uitgewerkt in de artikelen 1466 e.v. B.W. (art. 1389, *in fine*, B.W.).

Hierover wordt later gehandeld (87).

33. Willen zij evenwel een combinatie van het stelsel van scheiding van goederen met een gemeenschap of een vennootschap van aanwinsten, dan is uitwerking van de huwelijksvereenkomst geboden (art. 1389 B.W.) en liefst een zo volledige uitwerking mogelijk om onverhoedse gevolgen te voorkomen.

(84) *Verslag Hambye*, 79.

(85) In die zin ook DEROUAUX, B., *o.c.*, 170.

(86) Zie tekst nr. 13; - DEROUAUX, B., *o.c.*, 170.

(87) DELVA, W., *De contractuele en de gerechtelijke scheiding van goederen*, in: Het nieuwe huwelijksvermogensrecht, Post-universitaire lessenreeks, R.U.G., 1978 (verder in dit nummer).

EEN ANDER HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL

I. — HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ EEN VOORHEEN GEKEND EN DOOR DE OUDE WETGEVING UITGEWERKT STELSEL WORDT BEDONGEN

34. Heeft het bedingen van een stelsel met uitsluiting van gemeenschap (zoals vroeger geregeld bij de oude artikelen 1530 en volgende B. W.) nog enige zin?

Mij dunkt van niet (88). Immers, in dit stelsel onttrekt de wet aan de vrouw het beheer en het genot van haar eigen goederen, om die rechten toe te kennen aan haar man die, omgekeerd, met de opbrengsten de huwelijkslasten moet bekostigen (zie de oude art. 1530 en 1531 B. W.). Welnu, die artikelen druisen in tegen artikel 212, derde lid, B. W. en tegen de rechten en verplichtingen van de echtgenoten vervat in andere artikelen van het primair huwelijksvermogensrecht die van openbare orde zijn. Mocht de vrouw die rechten tijdens het huwelijk aan haar man laten, dan kan het enkel zijn ingevolge een lastgeving na het huwelijk die *ad nutum* herroepbaar is (art. 219 B. W.).

35 Maakt een dotaal stelsel (zie de oude artikelen 1540 e. v. B. W.) nog enige kans?

Ongeacht het feit dat dit stelsel volkomen in onbruik is gevallen, wil het me voorkomen dat het bedingen van dergelijk huwelijksvermogensstelsel evenmin geoorloofd is: het is volledig in strijd met de nieuwe beginselen van het huwelijks- en huwelijksvermogensrecht (89).

II. — HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ EEN VREEMD HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL WORDT BEDONGEN

36. Dit is natuurlijk mogelijk. Doch een eenvoudige verwijzing in het huwelijkscontract naar de buitenlandse wetgeving wordt door de wet niet geduld wanneer een van de echtgenoten Belg is (art. 1389 B. W.). Het vreemde stelsel dient in het huwelijkscontract uitgeschreven te worden. Is deze bepaling niet al te drastisch? (90).

(88) Zie in die zin insgelijks RENARD, Cl., *o.c.*, 205.

(89) In die zin insgelijks CASMAN, H. en VAN LOOK, M., *o.c.*, II/1, blz. 3; - RENARD, Cl., *o.c.*, 205-206.

(90) DILLEMANS, R., *o.c.*, 150.

Over de implicaties op het stuk van het Belgisch internationaal privaatrecht wordt later gehandeld (91).

III. — HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ EEN HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL WORDT BEDONGEN DAT DOOR DE SUBCOMMISSIE VAN DE COMMISSIE VOOR JUSTITIE VAN DE SENAAT WERD ONTWORPEN

37. De aanstaande echtgenoten kunnen een stelsel bedingen van deelgenootschap (naar het model van de Duitse Zugewinnngemeinschaft) of een stelsel van huwelijksgoederen (naar het model van het Zweedse systeem), doch moeten het uitwerken. Immers, de wetgever heeft voor geen wetteksten gezorgd. Weliswaar zijn er door de Subcommissie teksten opgesteld, doch die hebben geen wetskracht bekomen. Bijgevolg krijgt artikel 1389 B.W. toepassing.

Dit verzuim van de wetgever mag worden betreurd. Het zou heel wat moeilijkheden kunnen voorkomen hebben, die nu allicht mogen gevreesd worden wanneer zo'n stelsel bedongen... en, vermoedelijk, niet behoorlijk uitgeschreven is.

Het is daarom ten zeerste wenselijk en te appreciëren dat het notariaat hieromtrent type-contracten opstelt en verbreedt met het oog op een zo groot mogelijke uniformiteit qua interpretatie (92).

IV. — HUWELIJKSCONTRACT WAARBIJ ACTUELE OF VROEGERE HUWELIJKSVERMOGENSSTELSLS WORDEN GECOMBINEERD

38. Het zit er dik in dat, zoals weleer, ook nu nog een of andere huwelijksvermogensregeling zal worden uitgewerkt houdende een scheiding van goederen met gemeenschap (of vennootschap) van aanwinsten... met alle risico's vanden bij gemis aan duidelijke uitwerking en, vooral gemis aan eensluidende interpretaties (93).

(91) HEYVAERT, A., *o.c.*

(92) RENARD, Cl. *o.c.*, 205.

(93) RENARD, Cl., *o.c.*, 200; - DELVA, W., *Het huwelijksvermogensstelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten*, Tongeren - 1952.

HOOFDSTUK 2

INTERPRETATIETREGELS

AFDELING 1

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

39. De eerste bedenking die zich opdringt is, dat de wetgever het aantal wetteksten welke hij aan het secundair huwelijksvermogensrecht — met inbegrip van het wettelijk stelsel — wijdt op drastische wijze heeft beperkt. Hij bracht het aantal wetteksten van 183 terug op 77...

Het hoeft geen betoog dat die „vermageringskuur” op zichzelf niet van aard is om verduidelikend te werken, temeer dat het grotendeels om nieuw recht gaat waarover rechtspraak en rechtsleer zich nog lang zullen moeten buigen om er de juiste werking van te achterhalen.

40. Vandaar, *a fortiori*, een tweede bedenking die voor de hand ligt, te weten dat, meer dan voorheen, het tot betwistingen zal komen omtrent de juridische draagwijdte van overeenkomstig het secundair huwelijksvermogensrecht bedongen bijzondere huwelijksvermogensregelingen. Dit des te meer nu de wetgever het aantal van de door hem uitgewerkte stelsels heeft teruggebracht tot drie (het wettelijk stelsel, de algehele gemeenschap en de scheiding van goederen) en derhalve geen zekerheid-biedende wettelijke oplossingen meer geeft voor een aantal problemen, waar dit voorheen al eens het geval was.

41. Komt daarbij nog dat bijkomende verwickelingen te verwachten zijn wegens de inwerking van het nieuwe huwelijksvermogensrecht op de voorheen bij toepassing van het oude huwelijksvermogensrecht bedongen huwelijksvermogensregelingen (vooral ingevolge het overgangsrecht) en, omgekeerd, van het oude huwelijksvermogensrecht op de bij toepassing van het nieuwe huwelijksvermogensrecht bedongen stelsels. Ook dit zal het aantal interpretatiemoeilijkheden vermeerderen.

AFDELING 2

VUISTREGELS

I. EERSTE REGEL: NAGAAN WELKE HET INZICHT VAN DE CONTRACTANTEN IS GEWEEST

42. Vermits de wetgever het beginsel van de wilsautonomie heeft gehandhaafd (art. 1387 B.W.), dient, zoals vroeger, de gemeenschappelijke

bedoeling van partijen te worden achterhaald veeleer dan zich aan de letter van de in het huwelijkscontract opgenomen bedingen te houden (art. 1156-1164)(94). Op de huwelijksovereenkomsten blijven de algemene regels van het contractueel verbintenissenrecht van toepassing (95).

II. TWEDE REGEL: TOEPASSING VAN DE INTERPRETATIEREGELS EIGEN AAN HET HUWELIJSVERMOGENSRECHT

43. Het is duidelijk dat, zoals in het gewoon contractueel verbintenissenrecht, het gemeenschappelijk inzicht van de contractanten niet steeds zal kunnen achterhaald worden. Wat dan?

a. *Geen toepassing van de artikelen 1832 en volg. B.W. in zake de burgerlijke vennootschap.*

Met de huwelijksvermogensregeling, en meer in het bijzonder met het wettelijk stelsel, wordt wel een regeling beoogd van een soort maatschap doch het blijft een bijzondere vorm van maatschap naar het ontstaan, de werking, de ontbinding en de vereffening, zodat geen analogische aanwending van wetteksten op het stuk van de burgerlijke vennootschap kan overwogen worden (96).

b. *Geen toepassing van artikel 577 bis B.W. in zake medeëigendom wat betreft het gemeenschappelijk vermogen, in geval de echtgenoten gehuwd zijn onder het wettelijk stelsel of onder een conventionele gemeenschap van goederen.*

Het gemeenschappelijk vermogen is en blijft een onverdeelde van een speciale soort die niet met een gewone medeëigendom kan vergeleken worden (97).

Zijn echtgenoten evenwel gehuwd met scheiding van goederen dan kan artikel 577 bis B.W. best toepassing krijgen, omdat de echtgenoten in dit geval een gewone onverdeelde eigendom van goederen kunnen bezitten (zie art. 1469 B.W.).

c. *Principiële toepassing van de artikelen 1398-1450 (de regels van het wettelijk stelsel) die, bij gebreke van bijzondere overeenkomsten of bij gebreke van geldige huwelijksvermogensregeling, het gemeen recht vormen (art. 1390 en 1451 in fine B.W.).*

(94) DELVA, W., *Tw. Huwelijksvermogensstelsels*, I, *Het huwelijkscontract - Algemene beginselen*, in: *A.P.R.*, 1956, nr. 196.

(95) RAUCENT, L., *o.c.*, 327.

(96) DELVA, W., *o.c.*, nr. 198, 2°.

(97) DILLEMANS, R., *o.c.*, 69-70.

Bijgevolg geldt iedere andere huwelijksvermogensregeling alleen voorzover zij uitdrukkelijk, duidelijk en als niet-tegenstrijdig geheel werd bedongen (98).

Alle leemten die de bedongen huwelijksvermogensregeling vertoont moeten, zo nodig, en in principe, aangevuld worden door de beginselen die het wettelijk stelsel beheersen... voor zover dit mogelijk is inachtgenomen de economie van de bedongen regeling (99). Hetgeen nog best gaat wanneer het interpretatiemoeilijkheden betreft m.b.t. een conventionele gemeenschap van goederen (al kan hier strijd ontstaan tussen toepassing van oud en nieuw huwelijksvermogenrecht); doch wat uiterst lastig is, indien al niet uitgesloten, bij interpretatie van bedingen in geval van scheiding van goederen of indien het gaat om een huwelijksvermogensregeling die geïnspireerd werd door vreemd recht.

Ook in geval van dubbelzinnigheid en onduidelijkheid gelden dan de regels van het wettelijk stelsel (100); zo b.v. wanneer er sprake is van een „gemeenschap” of „vennootschap” van aanwinsten, dan betekent dit een stelsel met een gemeenschappelijk vermogen, tenzij de echtgenoten de samenstelling en werking van de vennootschap uitdrukkelijk anders in hun huwelijkscontract hebben beschreven (101).

d. *Wederzijdse aanvulling van de bepalingen vervat in de artikelen 1466-1469 (m.b.t. de conventionele scheiding van goederen) en die vervat in de artikelen 1470-1474 B.W. (m.b.t. de gerechtelijke scheiding van goederen).*

(98) DELVA, W., o.c., nr. 198, 4°.

(99) DELVA, W., o.c., 198, 4°.

(100) BAETEMAN, G., DELVA, W. en CASMAN, H., o.c., 444-446, nr. 32-33.

(101) CASMAN, H. en VAN LOOK, M., o.c., III/2, blz. 4.